

Ключевые слова: высшее образование, ценностный раскол, толерантность, глобализация.

UVARKINA E. V. Higher education as factor of overcoming of the valued dissidence.

The problem of the valued dissidence of civilization in the conditions of globalization of the world is examined in the article. The role of higher education in finding of intercivilization consent, tolerance and solidarity is researched. Modern sociological researches of dynamics of social and cultural values of young people in different periods are analysed. The necessity of development of young people's tolerant attitude is proved. An idea, that exactly higher education with its considerable viewelucidative potential is able to carry to great masses the population of awareness of necessity of general actions, general thought, valued solidarity is argued.

Keywords: higher education, valued dissidence, tolerance, globalization.

УДК 378.147

**Холоденко О. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова**

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВНЗ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ І ПРАКТИЦІ

У статті розкрито сутність інноваційних методів навчання англійської мови у ВНЗ. На основі аналізу педагогічної теорії і практики виявлено найбільш ефективні інноваційні методи: кейс-метод, метод проєктів, використання Інтернет-ресурсів.

Ключові слова: інноваційні методи, навчання англійської мови, кейс-метод, метод проєктів, використання Інтернет-ресурсів.

Головною метою гуманізаційних процесів у ВНЗ є забезпечення усім студентам належних умов для всебічного розвитку, здобуття повноцінної та якісної освіти. Самореалізація студентської молоді залежить від їхньої комунікативної компетентності, яка передбачає володіння не лише рідною мовою, але й базовою іноземною мовою (англійською). Реформування сучасної української освіти вносить корективи і в навчання студентів англійської мови у ВНЗ. Тому нині актуалізується проблема вибору викладачем ефективних інноваційних методів навчання англійської мови у ВНЗ.

Вагомий внесок у розробку методології та теорії педагогічної інноватики зробили педагоги: О. Арламов, В. Беспалько, О. Буйницька, В. Журавльов, В. Загвязинський, М. Кларін, Б. Лихачов, В. Монахов, О. Пометун, Г. Селевко та ін.

Мета статті полягає у розкритті на основі аналізу педагогічної теорії і практики найбільш ефективних інноваційних методів навчання англійської мови у ВНЗ.

У сучасному ВНЗ викладачеві необхідно знати новітні методи викладання англійської мови, спеціальні навчальні техніки та прийоми, щоб

оптимально підібрати той чи інший метод викладання відповідно до рівня знань, потреб, інтересів студентів. Адже їх раціональне та вмотивоване використання на заняттях з англійської мови потребує креативного підходу з боку викладача [5].

Методи навчання – це упорядковані способи діяльності викладача і студентів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань. Метод навчання виступає інструментом діяльності викладача для виконання керівної функції – наuczіння [7].

На жаль, на практиці викладачі англійської мови часто застосовують перевірені часом стандартні навчальні методи. У більшості випадків процес викладання англійської мови продовжує залишатися дещо осучасненим варіантом граматики-перекладного методу.

В умовах реформування вищої школи змінюються освітні технології викладання англійської мови. Внаслідок упровадження модульно-рейтингової системи поступово модернізується навчання англійської мови. Міждисциплінарна інтеграція, демократизація та економізація освіти потребують упровадження інновацій, що нині стали важливими складовими викладання англійської мови.

Під педагогічною інновацією розуміють нововведення в педагогічну діяльність, зміни в змісті і технології навчання та виховання, які мають за мету підвищення їхньої ефективності [2, с. 196].

У сучасній теорії і практиці виділяють такі напрямки інноваційних методів навчання англійської мови у ВНЗ:

1) демократизація навчального процесу – надання студентам “права голосу” в питаннях визначення цілей освіти, її змісту та методів навчання, які використовуються;

2) забезпечення автономії студентів у навчанні – передбачає поступове перетворення навчання у самонавчання, коли студент здобуває знання переважно під час творчої роботи, самостійно шукаючи потрібну для виконання навчальних завдань інформацію та творчо її опрацьовуючи;

3) поступова зміна ролі викладача в навчальному процесі, яка полягає в організації самостійної роботи студентів, визначенні напрямів та орієнтирів навчальної роботи, наданні необхідної допомоги в процесі творчого самонавчання студентів;

4) індивідуалізація навчального процесу. Демократизація, навчальна автономія студентів, робота з ними викладача можливі тільки за умови врахування особистості кожного студента, його психічних та пізнавальних особливостей, інтересів, потреб, цілей;

5) впровадження кооперативного навчання, тобто поєднання зусиль студентів у процесі виконання навчальних завдань проблемного характеру;

6) проблемний підхід до навчання – передбачає використання завдань, виконання яких потребує не просто репродуктивного відтворення знань, а їх творчого використання;

7) інтенсифікація навчального процесу та максимальна активізація студентів у ньому. З цією метою використовується багато методів та

підходів, серед яких варто зазначити: впровадження у практичні заняття презентацій, самостійно підготовлених студентами за завданнями викладача; широке використання рольових та ділових ігор, мультимедійних засобів, електронних підручників тощо;

8) інформатизація навчального процесу;

9) удосконалення системи контролю знань, навичок та вмінь, набутих студентами [7].

Реалізація усіх названих напрямів зможе допомогти ВНЗ вести навчальний процес на рівні європейських стандартів і вимог, успішно втілювати в життя положення та принципи Болонської декларації.

У нашій роботі найбільш ефективними виявилися такі інноваційні методи, як кейс-метод, метод проектів, використання Інтернет-ресурсів. Розкриємо їх сутність на основі аналізу сучасної педагогічної теорії та практики.

Застосування кейс-методу (Case-study) на заняттях з англійської мови передбачає дві взаємодоповнюючі цілі, а саме: подальше вдосконалення комунікативної компетенції (лінгвістичної та соціокультурної) і формування професійних якостей студентів. Знайомство з кейсом (читання професійно спрямованого тексту, в якому сформульоване завдання за фахом, в оригіналі або з невеликими скороченнями і незначною адаптацією, і подальший переказ), самостійний пошук вирішення (внутрішнє монологічне мовлення англійською мовою), процес аналізу ситуації під час заняття (монологічне і діалогічне мовлення, підготовлене і спонтанне, також англійською мовою) – все це приклади комунікативних завдань [4].

Метод Case-study містить одночасно й особливий вид навчального матеріалу, й особливі способи його використання у навчальній практиці іноземної мови.

Застосування методу Case-study на заняттях з англійської мови дає можливість вирішувати завдання розвитку творчого та критичного мислення студентів, формування умінь самостійно конструювати свої знання й застосовувати їх для вирішення пізнавальних і практичних завдань, орієнтуватися в інформаційному просторі, аналізувати й актуалізувати отриману інформацію, оскільки в різні моменти пізнавальної, експериментально-прикладної, творчої діяльності студенти використовують сукупність всіх перерахованих інтелектуальних навичок і вмінь. Цей метод дає змогу зробити акцент на активну розумову діяльність учнів, вимагає для свого оформлення володіння певними мовними засобами.

Цікавим для студентів у процесі вивчення англійської мови виявився метод проектів (це метод, в основі якого лежить розвиток пізнавальних, творчих навичок студентів, уміння самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, критично мислити).

У ньому передбачається, з одного боку, необхідність використання різноманітних методів, засобів навчання, а з другого – інтегрування знань, умінь з різних галузей науки і мистецтва. Методом передбачено певну сукупність навчально-пізнавальних прийомів, що дають змогу вирішити ту

чи іншу проблему шляхом самостійних дій студентів з обов'язковою презентацією чи представленням отриманих результатів, що сприяє використанню дослідницьких, пошукових, проблемних методів, творчих за своєю суттю.

Науковці (В. Прочан) виділяють такі основні вимоги до використання методу проектів:

- наявність значущих у дослідницькому або творчому плані проблеми чи завдання, для розв'язування яких потрібні інтегровані знання та дослідницький пошук;

- практична, теоретична, пізнавальна значущість передбачуваних результатів;

- самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність студентів;

- визначення кінцевої мети проектів (спільних чи індивідуальних);

- визначення базових знань з різних галузей, необхідних для роботи над проектом;

- використання дослідницьких методів: визначення проблеми, дослідницьких задач, які випливають з проблеми, висунення гіпотез щодо їх розв'язування, обговорення методів дослідження, оформлення кінцевих результатів, аналіз отриманих даних, підбиття підсумків, коригування, формулювання висновків (використання в ході спільного дослідження методів мозкової атаки і "круглого стола", статистичних методів, творчих звітів, перегляду);

- результати виконаних проектів мають бути певним чином оформлені (відеофільм, комп'ютерна газета, анімаційний мультфільм, веб-сторінка) [8].

Результатом ефективного навчання є розроблення та захист власного портфоліо навчального проекту, подальша розробка якого передбачає використання інформаційно-комунікаційних технологій та відповідність спеціальним вимогам до змісту.

Під час занять навчальний проект розглядають як спільну навчально-пізнавальну, дослідницьку, творчу або ігрову діяльність студентів, що мають спільну мету, застосовують ті ж самі методи і способи діяльності, спрямовані на досягнення спільного реального результату, необхідного для вирішення деякої вагомої проблеми. Для більш ефективного навчання діяльність студентів необхідно урізноманітнювати, практикувати роботу в парах, групах та індивідуальну.

Портфоліо проекту – це комплект інформаційних, дидактичних і методичних матеріалів до навчального проекту, розроблений з метою його ефективної організації та навчання з теми, яка відповідає навчальній програмі базового курсу.

Ці матеріали створюються викладачами та студентами під час занять з використанням комп'ютерних технологій (засобів створення мультимедійних комп'ютерних презентацій, текстового та графічного процесорів, комп'ютерних програм для створення публікацій і веб-сайтів, здійснення пошуку інформації в Інтернеті, роботи з електронною поштою тощо).

Портфоліо має свою структуру і складається із: плану проекту, в навчальних цілях якого враховані вимоги державних освітніх стандартів та державних навчальних програм; прикладів робіт (студентська мультимедійна презентація, студентська публікація, виконана у формі інформаційного бюлетеня або ж буклета та студентського веб-сайту); форм та критеріїв оцінювання діяльності студентів; дидактичних матеріалів для студентів (роздавальні матеріали, тести та шаблони документів); методичних матеріалів для викладача (мультимедійна презентація педагога, публікація чи веб-сайт; інструкції з організації роботи в проекті, правила роботи з різним обладнанням тощо); плану реалізації проекту; списку використаних джерел [1].

Метод проектів дає змогу студентам продуктивно співпрацювати з різними партнерами в групі та в команді, виконувати різні ролі й функції в колективі, виявляти ініціативу, підтримувати відносини, спільно визначати цілі діяльності, планувати, розробляти й реалізовувати проекти індивідуальних і колективних дій, брати на себе відповідальність за прийняті рішення та їх виконання.

Цей метод сприяє: оволодінню студентами знаннями, вміннями і технологіями формування та розвитку ключових компетенцій; реалізації творчого потенціалу студентів; розвитку духовності студентів; розвитку в студентів рефлексії, навичок планування, чіткої постановки мети; розробці, апробації та впровадженню в практику роботи нових методик.

Успіх реалізації проекту залежить від відносин викладача та студентів, студентів у групі між собою, які слід будувати на демократичних засадах.

До наступного інноваційного методу можна віднести використання Інтернет-джерел. Використання інформаційних технологій у навчанні англійської мови дає змогу студентам мати доступ до широкого спектра сучасної інформації з метою розвитку різних компетенцій. Застосування комп'ютерних засобів, інформаційних джерел мережі Інтернет сприяє розвитку високого рівня комунікативної компетентності, формуванню професійного мислення англійською мовою, підвищенню мотивації до вивчення навчальних предметів.

Використання матеріалу Інтернет-ресурсів дуже добре вписується в концепцію Болонського процесу, надаючи можливість інтерпретувати різного роду угоди про доступність і відкритість освіти. Завдяки цьому студент отримує унікальну можливість "вивчення дисциплін" за своєю спеціальністю у вищих навчальних закладах усього світу. Це надасть можливість йому дізнатися, які проблеми є найбільш актуальними в конкретній галузі знань з погляду закордонних вчених, і отримати інше бачення цих проблем.

Використання таких лекцій у ролі аудіоматеріалу сприяють формуванню однієї з найбільш складних навичок – аудіювання. Проаналізуємо деякі Інтернет-ресурси.

Academic Earth. Цей ресурс дає всім охочим можливість послухати і подивитися лекції професорів провідних університетів світу: Гарвардського і

Ельського університетів, Масачусецького технологічного інституту і багатьох інших.

На сайті проекту відкрито безкоштовний доступ до відеолекцій з різних гуманітарних і природничих дисциплін. Крім стандартних лекцій, у рамках цього проекту можна послухати виступи відомих бізнесменів, вчених, політичних лідерів світу.

Університет Берклі (канал в YouTube4), у якому зібрано велику кількість лекцій з різних дисциплін: історії, філософії, фізики, статистики, біології, комп'ютерних наук, хімії, психології, юриспруденції, політології і мистецтва.

Це перший навчальний заклад у світі, який виклав на цьому популярному сервісі повноцінні навчальні курси і надає послуги хостингу відеоматеріалів.

World Lecture Hall. Творці сайту надали можливість здійснювати пошук лекцій за ключовими словами, за категоріями доступності аудіо- або відеоконтенту тощо. Таким чином, вищезгаданий портал є унікальною пошуковою системою, що дає змогу всім охочим з легкістю орієнтуватися в безмежному освітньому просторі мережі Інтернет [3].

Ці інтернет-портали і сайти становлять величезний інтерес для фахівців, учених, студентів. Подібні ресурси відкривають нові кордони в культурному, освітньому просторі для будь-якої людини, що прагне отримати нові знання та інформацію.

На основі циклу лекцій, запропонованих на Інтернет-порталах, можна створити відеокурс і використовувати його для формування у студентів необхідних навичок. Такий відеокурс дасть можливість аналізувати невербальну поведінку лектора, оцінити навички публічного виступу, а також зрозуміти і прийняти міжкультурні відмінності. Крім того, потрібно брати до уваги нові тенденції подачі інформації, які полягають у тому, що більший її відсоток у сучасному світі подається за допомогою образів, а процентне співвідношення тексту до способу зменшується.

Отже, викладач англійської мови, використовуючи інноваційні методи, не лише підвищує рівень знань студентів стосовно свого предмета, але й формує у них комунікативну компетенцію (комунікативні уміння, сформовані на основі мовних знань, навичок і вмій).

Для того, щоб інноваційні методи навчання англійської мови (особливо кейс-метод, метод проектів, використання інтернет-ресурсів) виявилися ефективними, вони мають базуватися на гуманістичному підході, орієнтуватися на особисті якості студента, на розвитку зацікавленості студентів у здобутті знань, самооцінюванні, використанні технічних засобів навчання (комп'ютерних та мультимедійних) для самовдосконалення, контролю знань.

Інноваційні методи навчання англійської мови у ВНЗ спрямовані на розвиток і самовдосконалення особистості студента, на розкриття її резервних можливостей і творчого потенціалу, створюють передумови для ефективного поліпшення навчального процесу у вищих навчальних закладах.

Використана література:

1. Буйницька О. П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання : навчальний посібник / О. П. Буйницька. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 240 с.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник / С. У. Гончаренко. – Вид-ня 2-ге, допов. і випр. – Рівне : Волинські обереги, 2011. – 552 с.
3. Зайцева М. А. Видеолекции На Занятиях Английским Языком Для Специальных Целей (Обзор Интернет-Ресурсов) / М. А. Зайцева, Н. В. Павлова [Электронный ресурс]: Режим доступа : www.gramota.net/materials/1/2010/11-1/19.html
4. Использование кейсовой методики (case-study) в преподавании делового иностранного языка студентам неязыковых специальностей [Электронный ресурс]: Электронный каталог БелСХБ. – Режим доступа : http://catalog.belal.by/cgi-bin/irbis64r_01/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=BELAL&P21DBN=BELAL&S21CNR=20&Z21ID=143
5. Крючков Г. Болонський процес як гармонізація Європейської системи вищої освіти / Г. Крючков // Іноземні мови в навчальних закладах : наук.-метод. журнал. – 2004. – № 1. – С. 4-8.
6. Організація навчально-виховного процесу. З досвіду роботи вищих навчальних закладів / ред. Н. М. Салмай, Н. В. Цибенко. – 2007. – Вип. 10. – С. 80-95.
7. Педагогические технологии / под ред. В. С. Кукушкина. – М. : Март, 2004. – 336 с.
8. Прочан В. І. Метод проєктів як педагогічна технологія / В. І. Прочан // Держава та регіони. – Серія: Гуманітарні науки. – 2010. – № 3. – С. 93-96.

ХОЛОДЕНКО Е. В. *Иновационные методы обучения английскому языку в высших учебных заведениях в педагогической теории и практике.*

В статье раскрыто сущность инновационных методов обучения английскому языку в вузах. На основе анализа педагогической теории и практики выявлены более эффективные инновационные методы: кейс-метод, метод проектов, использование интернет-ресурсов.

Ключевые слова: *инновационные методы, обучение английскому языку, кейс-метод, метод проектов, использование интернет-ресурсов.*

KHOLODENKO O. V. *The innovative methods of teaching English at Universities in educational theory and practice.*

In the article the essence of innovative methods of teaching English at Universities is revealed. The more effective innovative techniques are identified on the base of the analysis of educational theory and practice. There are case method, the method of projects, using the Internet resources among these innovative techniques..

Keywords: *the innovative methods, learning the English language, the case method, method of projects, using the Internet resources.*